

NOVĂCEANUL

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ Anul VIII, Numărul 87 ❖ Sâmbătă, 26 Septembrie 2020 ❖ ISSN 2392 – 6961

MERGEȚI LA VOT!

Votul este un drept generat prin Constituție. Votul este un exercițiu democratic pe care trebuie să-l exercităm. Votul este un drept, dar mai presus de drept este o obligație morală. Votul este un pas important în implicarea cetățeanului în democrație.

Sigur, prezența la vot în actualele împrejurări implică un efort în plus în condițiile obligativității respectării normelor sanitare care se impun: purtarea măștii, distanțarea fizică, igiena mâinilor. Asta nu trebuie să ne împiedice să mergem la vot. Oamenii trebuie să fie convinși că trebuie să-și exercite votul. Fiecare vot contează, iar fiecare om trebuie să

decidă pentru el, nu să lase pe alții să decidă pentru el. Este dreptul fiecăruia să voteze, iar cu cât merg mai mulți oameni la vot, deciziile vor fi luate cu majoritate, nu doar cu grupuri mânăte de interese.

Tineretul este chemat să meargă la vot, să demonstreze că îi pasă de comunitatea în care trăiește. Absenteismul face rău comunității locale.

De-a lungul întregii campanii electorale, candidații la funcția de primar al orașului și consilier în Consiliul Local, au bătut fiecare satradă din oraș. Fiecare și-a expus proiectele de viitor, unele chiar îndrăznețe. Electoratul, cred că și-a format o opinie în ce privește acordarea votului în alegerile locale din 27 septembrie și că va cântări bine, va lua în calcul nu doar promisiunile candidaților și partidelor, ci mai ales garanția că promisiunile vor deveni realitate pentru ca Novaciul să ajungă acolo unde îi este locul, una dintre cele mai importante localități ale Gorjului.

Nu uitați, mergeți la vot, pentru că fiecare vot contează; nu lăsați pe alții să decidă în locul dumneavoastră.

Constantin DĂRVĂREANU

POST-SCRIPTUM LA ZIUA LIMBII ROMÂNE

Prof. un iv. dr. N. VINȚANU

După cum se știe, din 2013 în fiecare an se sărbătorește la noi Ziua Limbii Române. În acest an, o astfel de sărbătoare a fost eclipsată de multiple evenimente la ordinea zilei, cum sunt: Covid 19, alegerile locale de la sfârșitul lui septembrie sau moțiunea de cenzură care nu s-a putut vota din lipsă de cvorum. În țară și peste hotare au fost organizate unele manifestări culturale. De pildă, Muzeul Național al Limbii Române a comemorat cu mare pompă Școala Ardeleană iar la Academia Română, cel mai înalt for științific al țării, a avut loc o dezbatere pe marginea problemelor limbii române. Până la această oră nu am aflat ce s-a dezbătut și ce s-a concluzionat.

Este laudabil faptul că publicația noastră „Novăceanul”, receptivă, ca de obicei, a dedicat un spațiu important acestui eveniment de mare importanță: Ziua Limbii Române.

Parcurgând însă peste 100 de articole și știri despre Ziua Limbii Române, nu am găsit totuși explicații temeinice privind limba românilor, ci doar clișee vechi de vreo 200 de ani. Ne așteptam să vedem analize pertinente despre ce a fost, ce este și ce mai poate fi limba vorbită de un popor milenar sau măcar idei despre faptul că noi gândim în cuvinte și deci această limbă care conține ansambluri de cuvinte, desemnează proprietăți și relații dintre lucruri, ființe sau stări sufletești.

În legătură cu faptul că limba română exprimă identitatea noastră ca popor, se cereau și unele explicații, dar pe care nu le-am găsit. Limba română, ca orice limbă, poate fi și este învățată și de străini, dar în felul acesta ei capătă o nouă identitate? Identitatea unui popor, ne spun antropologii, este dată de ceea ce este propriu, specific și deci diferit de alte popoare.

Page 2

ȘI DEMOCRAȚIA ARE O ZI...

An de an, începând cu 2008, la 15 septembrie, comunitatea internațională celebrează DEMOCRAȚIA, o valoare universală, adesea greu încercată, bazată pe voința liber exprimată a oamenilor de a participa fără zădărniciere în toate aspectele vieții lor. Inițiativa acestei sărbători a aparținut unui grup de 8 state, între care și România.

Cea care a decis ca ziua de 15 septembrie să fie dedicată anual celebrării democrației în întreaga lume a fost Adunarea Generală a ONU, iar anul 2008 nu a fost ales întâmplător, ci pentru că marca împlinirea a 20 de ani de la prima conferință a noilor democrații. Forul internațional a invitat oameni și organizații guvernamentale și non-guvernamentale să sărbătorească această zi, ca semn al solidarității și hotărârii de a respecta principiile democratice precum și ca o modalitate de a împărtăși experiențe diverse, pe care statele le-au avut în implementarea și promovarea acestui sistem socio-politic. Acțiunile desfășurate în 15 septembrie cresc nivelul public de conștientizare cu privire la valorile democratice și la importanța acestora.

Democrația, fondată pe principiile statului de drept, înseamnă alegeri libere și corecte, garantarea și respectarea drepturilor omului, egalitate de gen și nediscriminare, supremația legii, o societate civilă activă, pluralism politic, mass-media independente.

Astăzi, majoritatea țărilor lumii sunt considerate democrații, ceea ce confirmă, o dată în plus, nu doar viabilitatea acestui model de organizare și guvernare a societății, ci și succesul eforturilor de democratizare.

Despre democrație se vorbește mult, însă despre istoricul și semnificația ei, prea puțin. Ca multe alte lucruri bune și democrația s-a născut în Grecia Antică dintr-o gândire efervescentă. Cele două cuvinte alăturate (demos - popor și kratos - conducere, putere) arată că democrația este o formă de organizare care implică participarea tuturor cetățenilor în luarea deciziilor. Principiile democratice se aplică și statelor, dar și organizațiilor, de la sindicate la universități, de la instituții la companii.

Astfel că, în urmă cu aproximativ 2500 de ani, Atena, pe atunci oraș-stat, a fost prima care a permis cetățenilor obișnuiți să ia cuvântul și să voteze în Adunarea legislativă. Nu era, însă, o democrație în adevăratul sens al cuvântului, deoarece femeile, străinii sau

sclavii nu erau incluși în categoria celor cu drept de decizie. Însă, pentru acea vreme era cea mai avansată formulă de organizare politică.

Evul Mediu nu a reprezentat o perioadă de glorie a democrației. Deși creștinismul s-a răspândit pe scară largă, devenind religia predominantă în Europa iar principiilor sale susțineau că oamenii sunt egali în fața lui Dumnezeu, unii au devenit mai egali decât alții, apărând diverse interese economice și sociale.

Englezii, cu calmul și umorul specifice, au scos pe piața democrației prima Constituție, într-o formă mai brută, ce-i drept, dar și vremurile erau brutale. Magna Carta a reprezentat un document extrem de important, care a stat ulterior la baza mai multor legi fundamentale. Prin acest document, o serie de privilegii regale erau transferate unor grupuri de reprezentanți ai categoriilor sociale din Anglia medievală.

Tare din urmă au venit americanii, pentru că cea mai nouă democrație a intrat cu dreptul în cărțile de istorie. Declarația de Independență, redactată de Thomas Jefferson în 1776 cuprindea idei inspirate de lucrările celor doi faimoși filozofi ai epocii, Jean Jacques Rousseau și John Locke, având ca principii fundamentale libertatea și egalitatea.

Secolul XX a adus cu sine instaurarea regimurilor democratice moderne, victorie obținută, din păcate, prin multe conflicte sângeroase, pierderi de vieți omenești și crize economice. Dar prețul plătit nu a fost inutil, democrația devenind astăzi forma predominantă de organizare politico-socială în lume. Majoritatea acestor state merg pe sistemul democrației reprezentative, în care cetățenii aleg un număr de reprezentanți care să decidă, în numele lor, la adoptarea legilor.

Democrația este mai degrabă un proces cu un scop în sine, fiind nevoie de implicarea comunității internaționale, a organismelor naționale decizionale, a societății civile și a persoanelor pentru ca scopul să fie pus în practică.

Democrația este rodul evoluției umane și are toate beneficiile unui stil de viață sănătos: oamenii care trăiesc în state democratice sunt mai fericiți, se confruntă cu un nivel mai scăzut al violenței, se bucură de drepturi egale, indiferent de stare socială, materială, origine etnică sau convingeri religioase.

Prof. Alina ȚICU

VULTURUL DAC ESTE ÎN PLĂIEȚ

Ansamblul de cioplituri în piatră din Plăieț, aflat pe str. Râncă la nr. 98, s-a îmbogățit în ultimul timp cu un nou simbol al străvechii noastre culturi. Este vorba de Caelius, vulturul dac, de o mărime impresionantă, anvergura aripilor fiind de circa 2,5 m iar înălțimea de circa 1,5 m.

Ideea de a înfățișa trecătorilor pe Transalpina crâmpie din istoria și civilizația dacilor, o port în minte de mulți ani. Anul trecut am reușit să realizez cadrul general al corpului vulturului iar în ultimul timp să definitivez chipul falnic al acestui însemn sau totem extrem de important pentru

strămoșii noștri daci. Modelarea în piatră compozită a vulturului este un fel de subliniere că nu doar romanii aveau ca simbol al măreției lor o astfel de pasăre, ci și dacii și se pare chiar înaintea lor din punct de vedere istoric.

Lucrând la modelarea formelor vulturului, am constatat cu tristețe că foarte mulți dintre cei care au poposit la Ansamblul de cioplituri în piatră din Plăieț, nu știau că și dacii au avut ca emblemă vulturul. Unii știau ceva despre steagul dac, adică reprezentarea capului de lup și a trupului de șarpe care în iureșul luptei pentru apărarea pământurilor strămoșești chemau bărbații și femeile la obținerea victoriei. Cu acest prilej am remarcat că la școală se învață atât de puțin despre civilizația dacă, încât nu se știe mai nimic despre semnele și simbolurile lor culturale, care aveau atât funcții patriotice, mobilizatoare, de prețuire a valorilor străbune, cât și exprimări privind tăria oamenilor, caracterul acestora, de la care mulți dintre noi cei de azi avem în celulele noastre până la 70% informații genetice rămase din acele vremuri.

Interesant este și faptul că atât căciulile, coifurile sau simplele acoperăminte ale capetelor bărbaților avea cea proeminență în partea din față. Dacă privești chipurile dârze ale dacilor înfățișați de cotropitorii romani ai Sarmisegetuzei pe Columna lui Traian, vezi mulțimea chipurilor celor care aveau un fel de conci în față, care de fapt reprezenta stilizarea unui cap de vultur. Aceasta se vede mai clar la chipiurile generalilor sau chiliarhilor daci. Însemnul simboliza

curajul, vitejia, neînfricarea și forța extraordinară a acvilei carpatice pe care dacii trebuiau să o dovedească atât în timp de război, cât și în viața de zi cu zi.

Vulturul dac, ca și lupul și șarpele, au fost totemuri care înmănușeau virtuțile locuitorilor pământurilor din jurul Carpaților, Balcanilor, a Dunării până la Marea de Mare și chiar dincolo de aceasta. Cu prilejul unei delegații oficiale în Turcia, vizitând celebrele cioplituri în piatră din Anatolia, intitulate Nemrut Dagi care înfățișează pe Antioh, rege al Antiohiei care a trăit în secolul IV î.Hr, am văzut asemănarea frapantă dintre căciula celui rege și a regilor noștri daci, dovadă a înruderii tracilor din Anatolia cu cei de la Dunăre, Carpați și Balcani.

Vulturul dac nu va fi singurul simbol pe la noi al străvechii civilizații a dacilor. Curând aici în Plăieț se va înălța și steagul dac – șarpele cu cap de lup. În fază avansată de execuție sunt și chipurile celor doi generali daci eroi în războaiele cu romanii – Vezina și Diegis. Va urma un șir de alte cioplituri în piatră care vor înfățișa zeități dace: Bendis – zeița vegetației, Vesta – zeița focului, Ares – zeul războiului, dar și pe Doliana și Meliana – ca prototipuri ale frumuseții femeilor dace. Sper ca Dumnezeu, Natura, zbuciumul lăuntric generat de astfel de proiecte, precum și cei din apropierea mea, mă vor ajuta în realizarea unor astfel de lucruri de mare importanță pentru cultura și civilizația celor din care provenim.

Prof. univ. dr. N. VINȚANU

POST-SCRIPTUM...

Urmare din pag. 1

Dar ca popor aparținem umanității și deci avem elemente naturale și culturale nu doar diferite, ci și comune cu alte popoare. Probabil că diferiții autori care propagă intens această idee, vor să spună că ceea ce ne este propriu nouă locuitorilor din bazinul carpat-dunăreano-pontic se exprimă prin noțiuni, judecăți și raționamente, adică prin limbajul vorbit și scris al strămoșilor noștri.

Problema este tocmai aici. Faptul că vorbești românește, nu poate fi decât un prim indiciu al apartenenței la un grup de oameni. Rămâne de văzut care este legătura între cele spuse prin cuvinte și ceea ce faci cu adevărat. Spunem aceasta pentru că dacă urmărim vreo 50 de posturi de radio care au apărut în ultimii 30 de ani ca ciupercile după ploaie, nu îți dai seama repede că acestea sunt românești. Auzi mereu cam aceleași zgomote sau sunete ca și la alte posturi străine care nu prea au legătură cu modul nostru de viață. Prin aceasta nu negăm în niciun fel produsele culturale și limba altor popoare sau națiuni, ci vrem doar să subliniem că trăim într-o lume cosmopolită, unde limba noastră veche și înțeleaptă din bătrânele cazanii cum spunea Eminescu, își face cu greu loc.

Problema de bază a limbii române, ca și a tuturor limbilor vorbite pe pământ, este gradul de profunzime al acesteia. Adică până unde s-au extins vectorii cunoașterii și ai trăirilor noastre în măruntaiele lumii. Aici, Constantin Noica este cel care a surprins profunzimea limbii române în descrierea stărilor Existenței. Marele nostru gânditor dezvăluie în mod surprinzător că limba vorbită de ciobanii din Carpați prezintă mult mai profund sensurile Ființei sau ale Infinitului. Rămâi uluit și azi când ascuți vorbele domoale ale oamenilor de la țară despre descrierea stărilor lumii prin verbul a fi. Astfel, îl avem pe: este, fusei, a fost, era să fie, n-a fost să fie, putea să fie dar n-a putut să fie etc. Atunci când este vorba de infinit și finit, deși acestea par a fi adjective, ele sunt puse în jocul vorbelor bătrâne adesea ca substantive: infinitul este ceva ce nu se mai termină, finitul ceva care se termină dar începe altceva și deci ajunge astfel infinit.

Dacă luăm cărțile reprezentative ale culturii europene, acestea abia prin celebrul gânditor german Hegel ajung să spună că infinitul este o succesiune de finituri iar finitul o parte a infinitului. Ne-am referit la cele de mai sus pentru a sublinia că limba locuitorilor din ținuturile carpat-dunăreano-pontice are în spatele ei cutezanța gândului iscoditor și profunzimea care întrece uneori chiar limbile care se socotesc reprezentative pentru cultura timpului.

Problema originii limbii române rămâne în ceață, deși au trecut sute de ani de când aceasta a devenit obiect de reflecție teoretică. Și azi se confruntă cele două orientări în abordarea acestei probleme: unii spun că limba noastră cea străveche este rezultatul romanizării populației din Dacia, suferind desigur multiple influențe slave, grecești, turcești etc.; cea de-a doua orientare încearcă să meargă dincolo de ideea romanizării, descoperind substratul comun al limbii vorbite de romani și daci, respectiv se vorbește de originea comună a acestor limbi. Pe de altă parte, este greu de acceptat că cei 15-20.000 de soldați și alți cetățeni romani veniți de prin alte părți ale imperiului și mai deloc de la Roma, au putut să schimbe din temelii limba unui popor străvechi. Principiul rațiunii suficiente, ca una din legile logicii, nu ne permite să considerăm ca adevărată ideea că locuitorii Daciei, aflați în afara stăpânirii romane, nu aveau o limbă vorbită și că au dat fuga la Sarmisegetuza Regia să învețe latina și apoi să-i învețe pe ai lor.

În acest context ar mai trebui să luăm în considerație un aspect extrem de important. Tot legile gândirii nu acceptă ca adevărat comportamentul de supușenie absolută în fața celor care ți-au omorât conducătorii, ți-au distrus statul, ți-au jefuit bogățiile, au dus în Imperiul Roman peste 500.000 de oameni dintre ai tăi, făcându-i sclavi sau prostituate. Până și câinele pe care l-ai bătut o dată, nu te vede cu ochi buni mai niciodată, darămite oamenii dintr-o societate unde valorile familiei, ale credinței, ale bunelor moravuri erau afectate de cotropitorul străin. Dacă romanizarea populației, deci a limbii străvechi, s-ar fi putut realiza în cei vreo 170 de ani, cât a fost stăpânirea romană cam pe un sfert din Dacia, atunci turcizarea românilor ar fi fost firească, pentru că otomanii au fost stăpâni pe aici vreo 400 de ani.

Tot din punct de vedere logic este mai aproape de adevăr ideea că limba dacilor și latina vorbită de popor au fost surori, că așa cum spun chiar romanii în Eneida, cei care au stat la baza întemeierii Romei, Eneas și apoi Ascanio, au fost troieni plecați de pe țărmurile Asiei Mici după căderea Troiei. Dar troienii, respectiv Eneas și Ascanio erau veri din frați cu tracii, se zice, respectiv daco-geții și, ca atare, limba latină cultă, formată la vreo 400 de ani de la întemeierea Romei avea la origine limba veche a tracilor, respectiv a dacilor.

De altfel, așa cum s-a aflat de curând, prin deschiderea arhivelor Vaticanului, există documente că limba primilor locuitori ai cetății romane Albalonga avea origini comune cu cea a triburilor trace. Ca atare, se poate vorbi de romanizarea limbii populațiilor din ținuturile carpat-dunăreano-pontice cam tot atât cât se poate spune despre dacizarea limbii latine, în sensul că la origini aparțineau aceluiași grup lingvistic.

În baza recentelor descoperiri ne-am fi așteptat să aflăm mai multe despre ideea vechimii limbii române, aceasta mai ales că noile cercetări arheologice, de la noi și de peste hotare, vorbesc despre faptul că pe aici, pe unde trăim noi astăzi, a fost Vechea Europă sau că primii locuitori de pe continent care au avut un nivel avansat de cunoaștere și un remarcabil nivel de organizare au fost carpaticii. Poate cu prilejul altor ediții ale sărbătorii Limbii Române vom afla mai multe, așezând graiul nostru străbun în locul și rolul pe care i l-a conferit istoria.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL, ÎNTRE CE A FOST ȘI CUM A AJUNS

A început școala, cum se spune în popor, mai bine zis un nou an școlar. Altădată, era un prilej de mare bucurie. Copiii așteptau cu nerăbdare începerea unui nou an școlar. După lunga vacanță de vară, copiii erau nerebdători să-și revadă colegii, să povestească fiecare cum a petrecut vacanța, pe unde i-au dus părinții, ce locuri au vizitat etc.

Anul 2020 a început mai rău ca niciodată pentru învățământ, deși majoritatea copiilor s-au bucurat că, în sfârșit, pot merge la școală.

Nenorocita de pandemie a avut mari repercursiuni și asupra învățământului. Vechiul an școlar a continuat și finalizat în condiții dezastruoase pentru învățământ. Dacă se poate numi învățământ modul în care s-a desfășurat după vacanța de iarnă.

Sigur, situația a fost de așa natură încât nu putem învinovăți pe nimeni. S-au căutat cele mai bune soluții pentru ca să se evite îmbolnăvirea copiilor, a întregii societăți. Ne-am confruntat cu evenimente necunoscute poporului, în afara situațiilor de război sau a unor epidemii care au făcut cândva ravagii în rândul populației.

Anul acesta a fost un an deosebit, în condițiile în care lumea a fost atacată de un virus necunoscut, un virus care iată și acum, după aproape trei sferturi de an, omenirea nu este capabilă să descopere un tratament eficient. Aș putea spune că anul școlar trecut a fost un an pierdut, condițiile în care s-a desfășurat au fost deosebit de grele și complicate, atât pentru elevi, cât și pentru cadrele didactice.

Noul an școlar 2020/2021 a început într-o perioadă foarte dificilă privind sănătatea individuală și colectivă, sub semnul aceleiași necunoscute pandemii. De aceea, în școală trebuie respectate cu multă atenție regulile sanitare de protejare a sănătății elevilor și a cadrelor didactice. Guvernării, specialiștii din învățământ caută soluții pentru ca învățământul să-și recapete menirea științei de carte de altădată. Vor reuși oare? Societatea este capabilă să redescopere înaltele virtuți de altădată ale învățământului românesc?

Noi, cei în vârstă, cunoaștem regulile după care s-a desfășurat învățământul românesc de-a lungul timpului. Sigur, se poate spune că societatea românească nu se mai găsește spre sfârșitul secolului XIX sau în secolul al XX-lea, până spre sfârșitul erei comuniste. Degringolada în învățământul românesc a început odată cu sfârșitul comunismului, după 1989, când societatea românească a suferit transformări uriașe, inclusiv în gândirea și comportamentul slujitorilor școlii, când în conștiința unor părinți și-a făcut loc ideea că se poate trăi bine și cu carte mai puțină. Dascălii au fost obligați să promoveze elevii în clase superioare indiferent de pregătire, cu alte cuvinte, știa sau nu știa carte, elevul trebuia să treacă clasa. Valoarea învățământului a scăzut considerabil, cu toate eforturile unor dascăli care încearcă să-și facă meseria după regulile și conștiința învățătorului de altădată.

Excluzând faptul că la ora actuală învățământul suferă din cauza nenorocitei de pandemii Covid care a cuprins toată lumea, ca unul care cunosc mai multe etape din organizarea și desfășurarea învățământului românesc, sunt contrariat de unele „metode” utilizate de câțiva ani în învățământul românesc. Precizez că unele aspecte pe care le voi trata în acest articol, nu privesc în totalitate învățământul; unele pot fi cazuri singulare. Ele depind de calitatea oamenilor, de strădania dascălului de a dovedi că este cel mai important personaj într-o localitate, care a adus mereu faimă și valoare unei localități.

Nicolae Vințanu, Gheorghe Morușanu, Paulina Răduțescu, Paștica Stamatoiu, Ion Giugiulan, Aneta și Dumitru Comănescu, Ana și Serghe Leuștean, Cătălina și Sreghie S. Leuștean, Victor Țivlea, Ion Dănuți, Stanciu Dafinescu, Dumitru și Dorina Jega, Angela și Vasile Dinescu, Constantin Șandru, Dumitru Bobină, Dumitru Micu Popescu, Ana și Dumitru Melencu, Emilia Chiriac, Lucia Silvia Podeanu, ca să amintesc (cu scuzele de rigoare) doar câțiva dintre renumiții dascăli ai școlii novăcene, vor rămâne embleme ale învățământului novăcean. Dăruirea și datoria lor sfântă a fost în permanență să-i învețe pe copii carte.

Îmi amintesc cum după terminarea orelor de clasă, cei care doreau rămâneau la meditații, fără să plătească nimic ori se fixa o zi anume pentru meditații, fără plată.

Acum, s-a ajuns până acolo încât profesorul face meditații acasă la el, contra cost, cu elevii din clasa la care predă.

Acum este o luptă teribilă pentru dosare, cine are cel mai bun dosar are întâietate la premieri, obținerea de grade profesionale și chiar la fixarea sau titularizarea pe post. Are pregătire și competență profesională, dar dacă nu are dosar, nu câștigă.

Dosarele acestea cuprind tot felul de activități la care se angrenează dascălul, multe dintre ele neavând nimic de a face cu învățământul. Tot felul de proiecte, acțiuni de voluntariat, la care sunt angrenați și elevii. Aș vrea și eu să aud că dascălul „X” este implicat într-un proiect de voluntariat în organizarea de meditații la matematică, gramatică, nu la strânsul gunoaielor, ca să dau un exemplu. Bine, aici ar fi multe de spus, inclusiv implicarea

copiilor în tot felul de activități, de voie sau de nevoie, care nu au de-a face cu știința de carte, dovadă că implicarea unor elevi în activități extrașcolare duce la mediocritate. Sunt cunoscute și asemenea cazuri.

La școală, profesorul și învățătorul sunt apreciați când oferă elevilor o învățare motivantă, activă și creativă, când din mâinile lor ies oameni pregătiți, capabili să contribuie la dezvoltarea spirituală și prosperitatea materială a poporului.

Dascălul și învățământul trebuie să-și redescopere valoarea de altădată. Dascălul trebuie să-și recâștige prestigiul de altădată nu prin dosare, ci prin știința de carte, știința de carte care trebuie să se vadă în produsul muncii sale, prin dăruire în pregătirea unor tineri capabili să conducă destinele societății românești.

Va trece și această pandemie, până la urmă. Învățământul trebuie să redevină ceea ce a fost, iar dascălul să demonstreze că a rămas credincios nobilei meserii pe care și-a ales-o și valorilor de altădată ale școlii românești. Iar părinții, să dovedească mai multă înțelegere față de dascălii care se străduiesc să cultive știința de carte în rândul copiilor lor și să dovedească mai multă responsabilitate în creșterea și educarea copiilor. Ceea ce se întâmplă cu învățământul românesc de câțiva timp, mă face să cred că trăim într-o lume anormală, în care oamenii au doar pretenții.

Nu este momentul doar să cerem, să criticăm, este momentul ca și dascălul și părintele să pună serios umărul la creșterea prestigiului școlii, la crearea de valori capabile să ducă societatea românească pe înaltele culmi ale progresului și civilizației. Știința de carte va trebui să-și recapete menirea de altădată, inclusiv de pe timpul comunismului.

Constantin DĂRVĂREANU

MIHAI EMINESCU

În patru ani de guvernare roșie s-au închis peste nouă sute de școli rurale

Lumea asta ar mai trece ea dacă toate păsările și toate nenorocirile și s-ar întâmpla încai sans phrase. Dacă și se-ntâmplă fericirea de-a muri, ea e unită cu neplăcerea că unuia din preinșii amici îi va veni mîncărime de limbă și-ți va ținea la căpătii un discurs cît toate zilele; dacă te lovește vreo nenorocire, părerile de rău ale cunoscuților, după cari în genere se ascunde părerea de bine, îți mai îngreuează încă sarcina vieții.

Nu a fost lipsit de isteție muritorul acela care, pentru întâia dată, a observat că soarta nu este numai rea, ci și răutăcioasă: că ea n-aduce numai suferințe, ci te ironizează totdeodată într-un chip oarecare pe cînd îți le dă. Astfel, s-a constatat de cătră chiar organele guvernului că învățămîntul merge foarte rău. Numărul celor cari, în anul acesta, au fost în stare a

depune bacalaureatul e minim; ministerul a trebuit să revoce o măsură asupra corigenților de teamă de-a nu depopula clasele superioare: în patru ani de guvernare roșie s-au închis peste 900 de școli rurale, iar deasupra tuturor este a se deplînge ignoranța deplină a personalului didactic, de vreme ce există instituturi, ba profesori de universitate chiar, care nu știu scrie corect (...)

Catalogele librarilor sînt pline de tipărituri făcute cu scopul lucrativ de-a le desface în școală, cărțile de știință sau literatură se tipăresc în vederea unui premiu academic, știința și literatura, cîtă se face la noi, se face numai cu paguba de timp și bani a acelora ce se ocupă cu ea, dacă nu sînt oameni cu apucături destul de dibace (...) de a le lăsa să fie plătite direct sau indirect din... bugetul statului. Nu mai

vorbim despre efectele sociale ale învățămîntului nostru. Ele sînt de-a dreptul dezastruoase.

Arta, atît de răspîndită, a însușirii negramaticale de vorbe pe hîrtie deschide celui ce-o posedă toate căile de înaintare în viața publică, începînd de la scriitorul sătesc și sfîrșind cu consiliarii tronului. Astfel, activitatea intelectuală a generației actuale pare a se mistui în singura direcție a cîștigului fără muncă pe acele mii de cărări ale influenței morale pe cari le deschide atotputernicia demagogică, în socoteala însă și cu paguba poporului. O imensă plebe de aspiranți la funcțiuni publice, iată ce au scos la lumină învățămîntul democratic.

Timpul, 8 iulie 1880

DOUĂ NUME PENTRU ISTORIA NOVACIULUI - BORDEI N. PETRE și BORDEI P. PETRE

Primul Război Mondial s-a terminat oficial, în toamna anului 1918, odată cu dezmembrarea Imperiului Austro-Ungar, fapt ce a făcut ca până la 1 Decembrie, Basarabia, Bucovina și Transilvania să se unească cu România. Revenirea acestor teritorii românești la Patria Mamă, a dus la Marea Unire din 1918.

Cu toate acestea, pacea nu a fost deplină. Bolșevicii, ajunși la putere la Budapesta, nu s-au împăcat cu pierderea Ardealului, atacând trupele române și împingându-le până la Oradea. În fața provocărilor repetate, Principele Ferdinand a ordonat în vara lui 1919 ocuparea Ungariei. În câteva zile, vânătorii de munte români au măturat pusta maghiară intrând triumfători în Budapesta sub comanda generalului Mărdărescu, conducătorul operațiunii, făcând o fotografie pentru istorie în fața Parlamentului maghiar. Între ei, doi soldați a căror faimă a rămas înscrisă cu litere de aur în cărțile de istorie: sergentul Iordan și căprarul Bivolaru, care s-au suit pe acoperișul Parlamentului maghiar, au coborât steagul în lungul sforii și au înfipt o opincă a căprarului Bivolaru, lăsându-i nojițele să atârne în vânt. Câteva luni de zile, pe cerul Budapestei, steagul maghiar a fâlfâit cu opinca românească deasupra lui.

Între cei care au înscris cu litere de aur faptele de vitejie ale celor trei batalioane de ostași români neînfricați, bravi vânători de munte s-a aflat și soldatul telegrafist, Reg.1 Pionieri, BORDEI N. PETRE din Pociovaliștea-Novaci.

Bordei N. Petre s-a născut la 15 noiembrie 1891, în Pociovaliștea. A participat la eroicele lupte ale ostașilor români pentru apărarea pământului strămoșesc, ajungând până la Budapesta. Faptele sale de vitejie au fost răsplătite cu 2 medalii „Din Carpați peste Dunăre la Balcani” și cu Brevetul prin care i s-a conferit medalia „Victoria” a marelui războiu pentru civilizație 1916-1921, din Înaltul Ordin al Majestății sale Regelui Ferdinand I.

Unul dintre ostașii viitorului rege Carol al II-

lea povestește momentul în care armata română, în frunte cu generalul Mărdărescu ocupă reședința foștilor împărați ai Austro-Ungariei: „La revărsatul zorilor; vedem în toată splendoarea, sub primele raze de soare, metropola. Înălțimile Gellert, turlele Catedralei și Parlamentului străluceau feeric. Ne bărbierim, ne dăchisim cum se cuvine pentru a păși în metropola Ungariei milenare a Regatului Sfântului Ștefan, urmașii căruia, peste o mie de ani au subjugat și robit neamul nostru românesc. Este ziua mântuirii, ziua revanșei! Suntem gata dăchisiți, lustruiți. Căii, frumos harnașați, cu copitele date cu vacs, zburdă și ei nerăbdători. Soarele strălucește de o sulită pe cerul senin și începe să ne dogorească. Bunul Dumnezeu este și el cu noi. În sfârșit, la ora 12:30, notabilitățile orașului, proaspăt instalate la conducerea metropolei, se prezintă în ținuta de ceremonie, cu nelipsitul țilindru, cu pâine și sare și cu cheile orașului pe o tavă de argint. Trufia maghiară a fost înfrântă!”

Am redat acest fragment povestit de ostașul român prezent la ceremonie pentru a scoate în evidență un fapt extraordinar. Prin amabilitatea d-lui BORDEI P. PETRE, unul dintre fiii bravului ostaș din Pociovaliștea, prezent în cartierul general al armatei române la Budapesta, vă prezint TAVA DIN ARGINT pe care au fost puse cheile orașului Budapesta, adusă în țară de către Bordei N. Petre, tavă aflată în posesia fiului său.

După terminarea războiului, Bordei N. Petre a revenit în țară la Pociovaliștea, s-a căsătorit și a dat naștere la 5 copii. A fost unul dintre cei mai cunoscuți și apreciați agricultori din zona Pociovaliștea, în special în domeniile pomicultură și viticultură, fiindu-i atribuită la Concursul de Agricultură și Industrie, medalia „Onoare muncii stăruitoare”.

A decedat la 29 aprilie 1952, la doar 61 de ani, ca urmare a înrăutățirii stării de sănătate în urma bolii căpătate în timpul războiului.

Unul dintre copiii săi, BORDEI P. PETRE, născut la 13 iunie 1928, a absolvit Școala de Ofițeri Administrația Statului și Înzestrarea Armatei din Craiova, devenind ofițer de aviație de vânătoare cu reacție, cu gradul de căpitan, Regimentul 206.

Căpitanul Bordei P. Petre a fost la rândul său decorat cu Medalia „Meritul Militar”, clasa a II-a, prin Decretul nr. 485 din 22 august 1956 al Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.S.R.

A lucrat în aviație de la 18 august 1951 până în martie 1979. Din păcate, în 1979 a fost înlăturat din aviație de către regimul comunist din motive politice. I s-a reproșat că s-a căsătorit cu o fată care a simpatizat cu mișcarea legionară.

După ce a fost înlăturat din aviație, s-a angajat la Institutul de Automatizări Tehnică de Calcul și Telecomunicații (IPA) București, de unde a ieșit la pensie în anul 1989.

Bordei P. Petre este cel care mi-a pus la dispoziție materialul documentar privind faptele de vitejie ale tatălui său, Bordei N. Petre.

Constantin DĂRVĂREANU

ION VĂILEANU

VERSANTUL DREPT...

În cartea, VERSANTUL DREPT..., Ion Văileanu povestește despre cum a văzut lumina zilei într-un sat de tătari „HAGIENI” din comuna Limanu, raionul Negru Vodă, județul Constanța, la 17 noiembrie 1946. Tatăl său, Săiu Văileanu, care plecase de tânăr din Novaci prin Dobrogea, unde s-a îndrăgostit de o tinerică, Lenuța, pe care „a furat-o” până la urmă, nădăjduia să-i vină pe lume o fată că de „hândrălai” se săturase.

Soarta a făcut să-i vină pe lume tot un băiat, botezat Ion, al patrulea, născut în conacul Generalului Amza din Hangieni. Tătăroaicele îl strigau „NELA”. Fericirea n-a durat mult. Aurel și Lenuța, consătenii nu puteau pronunța „Săiu”, au fost evacuați din conacul boieresc, și-au construit o căsuță cu trei camere la intrarea în sat, numai că pământul s-a comasat pentru colectivizare. Aurel a fost nevoit să-și vândă casa, și-a urcat într-un vagon ce a putut lua din agoniseala strânsă cu trudă, a staționat 4 zile în București, iar la 1 octombrie 1950 a ajuns în gară în Târgu-Cărbunești, de unde au plecat pe jos până la Novaci.

Când au ajuns în deal „la Huluba” au rămas impresionați de luminile ce străluceau „Novaciul în noapte”, față de bezna din Hagieni. Au ajuns în Novaci, au trecut pe „podul de sarmă”, au urcat o ulicioară până la sora cea mare a lui Săiu (Aurel), așa-i spuneau tătarii, neputând zice nici Săiu, nici Lenuța. Au debarcat în gospodăria lui Ciocan, la Maria Ciocan, s-au mutat apoi la altă soră mai mică... Sevastița Cojocar, apoi alte gazde, Leana „papucărița” cu fiica Gela, apoi în Pociovaliștea la Gherghina, pe urmă la Petrică, al lui Ion al Popii.

Și-au construit apoi o căsuță din cărămidă făcută de cei doi vajnici temerari, Gheorghe (fostul meu coleg de liceu) și Nicu. Într-una din seri, în „casa cea nouă”, cu o singură cameră tencuită cu pământ, tavan din ceruia de salcie despătată, cu lut amestecat cu balebă de cal pe jos, unde primăvara înverzea ovăzul ca o „perie”, tatăl i-a strâns pe toți în jurul unei mese improvizate și li s-a adresat cu un zâmbet amar: „Dragi copii, noul regim, noua societate ne-a curățat... de toate; nu mai avem pământ, animalele le-am vândut... Singura salvare a rămas CARTEA! CARTEA tată! Copiii au rămas cu „boțul de mămligă în mână frământându-l și cu privirea către... nicăieri... nicăieri... nicăieri!...”

Așa a ajuns Nelu Văileanu la Novaci, cel pe care tătăroaicele îl strigau „NELA”. O viață grea, despre care Ion Văileanu povestește cu o voce tremurândă. El era micuț, dar a înțeles necazurile prin care a trecut din istorisirea fraților mai mari, Gheorghe și Nicu, ale părinților lui. Ce a urmat? Tot felul de greutăți, Ion Văileanu fiind nevoit, deși intrase la liceu, să meargă vara la adunat de prune la oamenii care-l chemau, la sapă, la prășit porumb, la alte munci pentru a câștiga niște crăituri cu care să poată trăi.

Când era mai mic, mergea cu mama sa cu mocănița la cules de zmeură pe Valea Gilortului. După ce a crescut mai mare, mergea singur la cules de zmeură. Așa avea să se îndrăgostească pentru prima dată de o fată îmbrăcată într-un trening roșu, cu bascheți negri chinezești în picioare, și ea la cules de zmeură.

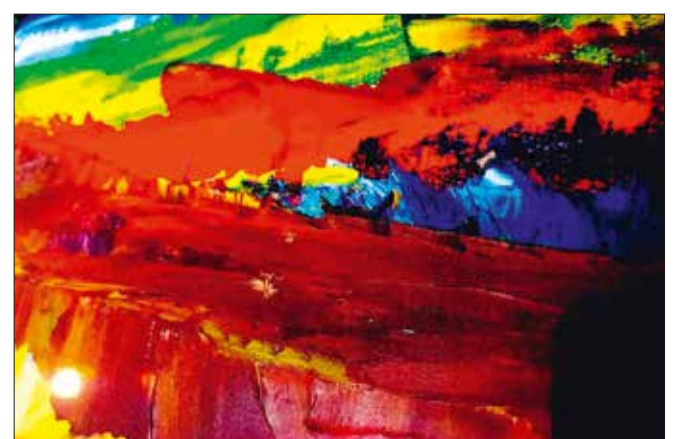
El mergea la cules de zmeură pentru a face rost de bani să cumpere caiete, creioane, maculatoare, cele necesare pentru școală. Frumusețea de copilă care i-a căzut cu tronc lui Ion, a urcat și ea „Versantul drept” pe care o luase și Ion. De aici s-a născut prima lui poveste de dragoste, dedicată frumuseții vârfurilor Parâng și Mândra, frumuseții relațiilor umane. Întreaga poveste o puteți găsi în cartea „Le versant Droit!”, „Versantul drept”, pe care o puteți primi accesând WWW.morebooks.de

Inginerul geolog, pictorul și scriitorul Ion Văileanu își trăiește viața în Novaci, alături de distinsa Doamnă, Nuți Văileanu, fostă Volintiru, într-o casă și gospodărie superbe, cu o arhitectură deosebită, creație a minții lor iscusite. Împreună, trăiesc adevărata poveste de dragoste, cea care i-a unit pentru vecie și care i-a ajutat să treacă ușor peste momentele mai dificile ale vieții.

Nelu și cu Doamna Nuți, împreună cu cele două fiice, Anarela Ingrid Văileanu Păun, stabilită în Franța și Columbia Hillen, fiica cea mare, Irlanda, și-au transformat casa într-o

veritabilă expoziție de pictură, de mare valoare, expoziție care poate fi văzută în mai multe numere din paginile publicației „Novăceanul”, publicație care se simte onorată să prezinte picturile maestrului în simbolul culorilor și în armonia cromatică, ION VĂILEANU.

Astăzi, vă prezint câteva opere de artă de mare valoare ale pictorului Ion Văileanu, unele făcând parte din colecția fiicei sale Ingrid Văileanu, Paris- Franța.

Constantin DÂRVĂREANU

Cristian GRECOIU

10 MAI 1902 ÎN NOVACI

În urmă cu peste un veac, în Novaci a avut loc o sărbătoare cum nu s-a mai întâmplat niciodată, nici înainte, dar nici după anul 1902. Cu ocazia zilei de 10 mai, Ziua Națională a Regatului României, Dumitru Brezulescu, pe atunci tânăr student și V. Rola Piekarski, profesor la Școala de Meserii din Novaci, au organizat o serbare, la care au participat aproape 2000 de țărani din Novaci și din comunele învecinate. Unul dintre participanți, învățătorul prahovean C. Ionescu-Lungu, a fost atât de impresionat încât a publicat un articol în „Șezătoarea Săteanului”, an IV (1902) despre festivitățile de la Novaci. Am considerat necesar ca acesta să fie retipărit în paginile „Novăceanului”, ca să fie cunoscut de toți cei care iubesc istoria orașului de la poalele Parângului și să ne reamintim de ce au fost în stare să realizeze înaintașii noștri și poate de a le urma exemplul. Iată articolul:

O mare sărbătoare la Novaci (Gorj)

Am înaintea ochilor toate documentele, văd bine că e lucru săvârșit și totuși parcă nu-mi vine să cred! În vremurile astea, când mai toți caută mai mult în pungă și pentru gură, să fie cu puțință într-o comună rurală o așa sărbătoare, cu așa căldură și dragoste? Doamne, ce oameni vor fi trăind pe-acolo de ascultă de sfatul cuminte, de vorba înțeleaptă și nu stau la o parte, ori nu pun căluș în gura celor care se nevoiesc a ridica pe țăran, a le cultiva simțul național, moral și de economie? Și ce fel de țărani or fi ăia, care se adună cale de poște, ca să sărbătorească pe 10 Mai, desrobire a românilor, cu așa alai, cu așa inimă și să se veselească, că se pun temelile unei biblioteci și a mai multor societăți economice? În vremurile astea, când mai mult vor cei de sus, decât cei de jos, să fie cu puțință o așa

însuflețită sărbătoare? Un comitet de oameni – bărbați și femei – un comitet de 15 oameni de inimă într-o comună rurală! - și-au pus în gând să înauțescă comuna Novaci – Gorj cu o bibliotecă populară.

În numele acestui comitet au lucrat doi oameni: d-nii V. Rola Piekarski, maestru și învățător la Școala elementară de meserii din Novaci și D. Brezulescu, student universitar, fiu de învățător. Ei au trimis din vreme apeluri de ajutor pe la bărbații de seamă ai țării, oamenilor de inimă și acelor pe care i-au cunoscut cu gând bun pentru săteni, cerându-le sprijin. Scrisori, care te mișcă până la lacrimi, bani peste 540 lei și aproape 800 volume cărți din cele mai de seamă au trimis d-nii Kalinderu, totdeauna în fruntea mișcărilor mari, Haret, Gr. N. Manu, Stere, deputat de Iași, Moscuna, Alimănișteanu, dr. C. Istrati, Armașu, Episcopul Râmnicului, Liceul din Severin, Miloșescu, Socec, Samitca etc. etc. și doamnele Ana Haret, Maria Moscuna etc.

Și că să dea serbării o mai mare însemnătate, pentru ca să sfințească cu mare pompă una dintre cele mai mari zile ale neamului românesc, au alcătuit așa fel toată treaba, ca inaugurarea bibliotecii și acelor alte instituții locale să se facă în ziua de 10 Mai. Au îngrijit însă din vreme ca M.S. Regele să le încuviințeze a da bibliotecii din Novaci numele de Biblioteca Novăceană Carol cel Mare al Românilor, ceea ce M.S. a încuviințat; au îngrijit ca dl prefect al județului să aibă acolo un reprezentant, au intervenit prin dl. colonel al regimentului din Gorj la Ministerul de Război ca să le trimită un reprezentant al său, au chemat învățătorii dimprejur, pe luptătorii din 1877 și pe toată lumea din împrejurimi. Apoi au alcătuit următorul program, pe care îl transcriu cuvânt cu cuvânt:

JUBILEUL DE 25 DE ANI De la gloriosul război al neatârării

Programa

Serbările patriotice de 10 Mai 1902, din comuna Novaci, județul Gorj, patronate de D-na Spiru C. Haret

A. Înainte de amiază:

I. Ora 9 a.m. Înaintea chioșcului de la intrarea bulevardului cu numele eroului gorjan Tudor Vladimirescu, se vor găsi: elevii școlii primare din Novaci cu învățătorii lor; elevii școlii elementare locale de meserii cu maeștrii lor; elevii școlii primare din satele vecine cu învățătorii lor. În aripile chioșcului se vor afla șefii de garnizoane ai satelor plaiului Novaci, însoțiți de milițieni, având în frunte pe veteranii luptători de la 1877-78. Înaintea chioșcului se va găsi personalul Serviciului Tehnic județean. Sosirea inginerului șef al județului și autoritățile plasei, în prezența primarilor, delegațiilor băncilor rurale, fruntașilor satului și a fruntașilor satelor vecine.

II. Tedeum oficiat de preoții din Novaci și de acei ai satelor vecine, în chioșcul împodobit cu verdețură și tricoloruri, ținând loc de biserică.

III. Imnul regal, cântat de corul școlii primare prezente. „Zece Mai” poezie de căpitanul Em. Părăeanu, din regimentul Gorj nr. 18, declamată de un elev al școlii de olărie (ceramică) din Târgu Jiu.

Discursuri:

Discursul studentului universitar D. Brezulescu din Novaci. Discursul d-lui Aurel Diaconovici, inginer șef al județului, profesor și delegat al școlii ceramice și al muzeului Gorjan din Târgu-Jiului.

IV. Inaugurarea bulevardului (nou) „Tudor Vladimirescu”.

a) Delegatul d-lui prefect de Gorj va tăia panglica tricoloră ce va închide în acel moment intrarea bulevardului.

b) Sub arcul triumfal vor trece autoritățile cu cortegiul lor, înainte heraldici, purtând portretele M.M. L.L. Regele și Regina, încununată cu flori.

Defilări:

a) Defilarea personalului tehnic exterior executiv al județului Gorj, în uniformă de paradă.

b) Defilarea jandarmilor rurali, a veteranilor din 1877, a milițienilor și a școlărilor, care vor lua loc în urmă pe cele două laturi ale bulevardului, în ordinea ce se va stabili.

c) Defilarea grupului sătenilor călări cu steaguri tricolore.

d) Defilarea carelor simbolice „Gilortul”, „Vânătoarea”, „Păstoria”, „Agricultura”, „Industria și comerțul”, „Patria” și „Lupta pentru Independență” etc.

e) Defilarea carelor împodobite cu verdețură și flori. Doamnele prezente la serbare, îmbrăcate în costume naționale, vor împărți cofeturi la școlari și copii.

În urmă lumea se va împrăști cântând „Deșteaptă-te române”.

B. După amiază:

a) În localul școlii elementare de meserii a Novacilor.

V. Inaugurarea fondului de ajutor „Principele Carol” pentru elevii școlii de meserii locale, sub patronajul d-nei Paulina Carabatescu.

VI. Inaugurarea bibliotecii novăcene „Carol cel Mare al Românilor”, sub patronajul d-nei Maria Ath. Moscuna.

Discursul d-lui I. Popescu-Voitești, profesor și delegat al gimnaziului Tudor Vladimirescu din Târgu Jiu.

DI. Alin va ține o cuvântare ocazională și va citi din poeziile sale bucăți patriotice. Asistența va pleca în procesiune spre școala primară a satului.

c) În localul școlii primare rurale a Novacilor.

Discursul d-lui I. Minof, avocat din Târgu Jiu.

VII. Proclamarea înființării băncii „Gilortul” a

Novacilor, a băncii „Cipria IV (Cipria quarta Cohors) a Bumbeștilor de Jiu, a băncii „General Magheru” a Zorleștilor și a băncilor din alte comune vecine, în prezența delegațiilor acelor bănci și a d-lui delegat al Ministerului Instrucțiunii pentru înființarea băncilor rurale.

VIII. Fondul strâns din subscriere benevolă de câte 5 bani (pentru sătenii săraci și școlari câte un ban) va servi pentru a se ridica în Novaci o piatră comemorativă, amintind numele eroilor căzuți în războiul neatârării, din satele plaiului Novaci.

IX. Iscălirea telegramei către M.S. Regele și a doamnelor către M.S. Regina și către dl. prefect al județului.

X. Plecarea școlărilor în excursie spre cătunul Hiriești, cu lăutarii în frunte, ce vor cânta „Deșteaptă-te române”.

XI. Pogorârea de pe plaiul Gruiu spre sat a excursioniștilor, având felinare aprinse, purtând transparentul cu inscripția „Trăiască Regele” și cântând imnul Coroanei.

XII. Cântarea Imnului regal înaintea Subprefecturii, de către elevii școlii din plai.

XIII. Teatru sătesc: Dinu Sergentu, viteazul de sub Parâng, de către căpitanul Emanoil Părăianu, executat de elevii școlii primare.

XIV. Masa copiilor, sub patronajul doamnelor din localitate, în zăvoiuștii novăcene, iluminat ocazional cu lampioane, focuri bengale și artificii.

Darea de seamă va apare în jurnalul festiv cu mulțumită publică.

Hora sătenilor. Petrecere și jocuri.

V. Rola Piekarsky Dim. Brezulescu
Profesor și Pictor Student Universitar

Acesta este programul care s-a urmat întocmai. 136 de veterani ai războiului neatârării din 30 de comune ale plaiului Novaci, toți îmbrăcați în haine de sărbătoare, strălucindu-le pe piepturile lor decorațiile, au defilat, în frunte cu căpitanul pensionar A. Stoian, care a luat parte la război, înaintea d-lui maior Bunescu, delegat de Ministerul de Război. În fruntea veteranilor au mers 2 gornști și 2 toboșari trimiși de regimentul din Târgu Jiu. 20 de învățători și-au dat întâlnire aici și elevii de la mai multe școli s-au veselit toată ziua și au luat lecții de cum trebuie să se călăuzească în viitor, ca soldați și cetățeni!

Aproape 2000 de țărani au urmărit pas cu pas tot ce s-a făcut acolo, au privit cu lăcomie la bunii lor prieteni, care le-au dat o zi frumoasă și au ascultat cu nesațiu cuvintele înțelepte, frumoase și rostitoare de un viitor mai mândru pentru țară și țăran!

Mărturisesc că-mi lipsesc cuvintele, în această clipă, pentru a lăuda pe d-nii Piekarsky și Brezulescu, care au știut să muncească atâta și au avut norocul să culegă așa frumoase roade! E așa de frumoasă pilda ce ne dau acești doi oameni: un străin mai român, Doamne sfinte, ca mulți, foarte și prea mulți români și un student care și-a pus înaintea activității sale de tânăr deviza: Lupta pentru ridicarea poporului. Mă miră și

faptul că atâția învățători, atâția săteni și atâta lume a alergat la semnalul dat de câțiva inși. Toată bucuria de astfel de fapte mărețe se simte, nu se poate spune: săvârșirea lor este cea mai supremă laudă și pentru cei ce le-au provocat și pentru cei ce au asistat.

Cititorii lacomi de a afla toate în amănunțime, să citească când o apare gazeta festivă a sărbătoarei, căci inițiatorii și comitetul întreg mai au minunat gând: produsul numărului festiv va forma primul fond pentru construirea în Novaci a Casei Poporului, în care vor fi bancă rurală, sală de conferințe, biblioteca, muzeul, etc. Locul pentru Casa Poporului îl dă dl. Dem. Brezulescu gratuit.

Nu pot decât să admir pe oameni ca aceștia și să le zic din tot sufletul: Să trăiți domnilor, și să lucrați tot așa cu spor înainte, poate bunul Dumnezeu se va îndura și va deștepta mai repede pe unii din o nepăsare vinovată, pentru tot ce e în binele general, patriotic, pe alții dintr-o boală, care se cheamă „nu-i nimic de făcut în țara asta”, iar pe sătean îl va scoate din toropeală și întunericul în care zace și din nevoile care-l doboară.

Înv. C. IONESCU-LUNGU
„Șezătoarea Săteanului”, anul IV (1902)

Unele considerații

Existența problemei „identității naționale” în atribuțiile Ministerului Culturii este justificată în măsura în care se regăsește în unele activități specifice. Astfel, limba română, componentă esențială a identității și liant al unității naționale, trebuie tratată cu maximă responsabilitate, având în vedere că se degradează continuu, fiind schilodită de amestecul de termeni, cuvinte sau expresii din limba engleză sau din alte limbi cu care românii intră în contact. Mai mult, la posturile de televiziune în loc să se folosească termeni din vocabularul limbii române, se folosesc „breaking news” sau „wattsap”, „woucher”, „builling” în mijlocul frazei, iar în viața cotidiană „market”, cu prefixele „super” și „mini”, în loc de magazin alimentar sau băcănie, cum de altfel mai îndrăznesc unii comercianți.

Se pare că nu este suficientă intervenția comunicatului dat de Uniunea Scriitorilor, ca o avertizare de dezastru, evidențiind gravitatea fenomenului. Noica, încă din 1987, aducând un omagiu limbii române, arăta că prețuirea acesteia este un act patriotic. Nici emisiunea lui George Pruteanu „Doar o vorbă să-ți mai spun”, nu a avut suficient răsunet.

Mă întreb, ce face Ministerul Culturii, cum de nu inițiază acțiuni cu filologii care mai sunt și nu ia nicio atitudine. Cu câțiva ani în urmă, în Franța a apărut o lege care interzicea înlocuirea cuvintelor proprii cu cuvinte străine, apărând astfel identitatea limbii franceze.

Tot de identitatea națională aparține *patrimoniul*, fiind necesară protejarea, păstrarea și punerea lui în valoare pentru generațiile viitoare. Legea 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice, definește în mod clar că administrațiile locale trebuie să facă propuneri pentru declararea unor clădiri ca „monument istoric”, eventual să se ocupe de găsirea persoanei acreditate pentru întocmirea dosarului cu suportarea unor cheltuieli modeste.

Este lăudabil faptul că în orașele mari au apărut inscripții „Monument istoric”, însoțite de câteva cuvinte lămuritoare pe unele clădiri de patrimoniu. Nu același lucru se întâmplă în orașele mici sau în comunele Gorjului.

În același plan se înscrie și inscripționarea unor străzi cu numele celor care în urmă cu ani au făcut istorie. Astfel, numele lui Vasile Lascăr, cel care în urmă cu peste 100 de ani era împotriva concesionărilor date străinilor și cerea naționalizarea capitalului străin: „*altfel vom fi străini în țara noastră*”, nu are o stradă în Târgu-Jiu care să-i poarte numele. În schimb, în București, o stradă principală îi poartă numele.

Încă o personalitate importantă a Gorjului, Litovoi Voevod, cel care a început lupta cu Regatul Maghiar ca să nu mai plătească bir și și-a dat viața pe câmpul de luptă, nu are cinstea ca memoria lui să fie păstrată prin numele unei străzi în Târgu-Jiu. În București există o stradă care îi poartă numele, iar o stradă paralelă se numește „Bărbat Voevod”, fratele acestuia care i-a urmat la conducerea acestor meleaguri după răscumpărare de la maghiari.

Totuși, rușinea a fost spălată în Novaci, unde, în fața Primăriei orașului a fost ridicată statuia lui Litovoi Voevod datorită pasiunii pentru sculptură în piatră a prof. univ. dr. Nicolae Vințanu și inițiativei administrației locale. Mai mult, fiilor Novaciului care au scris istorie, Dumitru Brezulescu, G-ral maior dr. Virgiliu Răduțescu, medic de talie mondială, poetul Ion Florea, li se păstrează, prin grija autorităților locale, memoria și recunosc meritele prin atribuirea numelui la trei străzi din oraș.

Dr. ing. Petre ALBĂSTROIU

Peste două săptămâni ar fi împlinit 96 de ani

INGINERUL GHEORGHE GH. CUȚULIGA

Cuțuliga, despre lucrurile bune pe care le-a făcut pentru Novaci și întreaga zonă, fiind artizanul electrificării a zeci de sate, de la Mănăstirea lui Brâncoveanu din Horezu până în Valea Sadului, pe văile Luncavățului, Cernei, Oltețului, Galbenului, Gilortului, Blahniței până la Târgu-Cărbunești.

Din păcate, acum sunt obligat să scriu despre ing. Gheorghe Gh. Cuțuliga la timpul trecut. Deși au trecut 7 ani de la trecerea sa în neființă, ing. Cuțuliga trăiește însă în inima tuturor celor care l-au cunoscut prin ceea ce a făcut de-a lungul vieții pentru Novaci și pentru novăceni, prin sfaturile bune și sprijinul acordat celor care i l-au cerut. Ing. Cuțuliga a fost un om cu educație aleasă, cultivată în

Peste doar două săptămâni, la 13 octombrie, inginerul GHEORGHE GH. CUȚULIGA ar fi împlinit 96 de ani. N-a fost să fie. Cum viața fiecărui om are și sfârșit, viața ing. Gheorghe Gh. Cuțuliga s-a încheiat la 11 aprilie 2013.

Ing. Gheorghe Gh. Cuțuliga a fost apreciat și respectat de toată lumea; un om cu o educație și cultură aleasă care-ți impunea respectul cuvenit, dar și satisfacția că poți pătrunde în intimitatea sufletului său blând și curat ca lacrima Gilortului care-i susura la câțiva metri de casa-muzeu.

Am scris în repetate rânduri despre cel care a fost inginerul

mediile înalte prin care a trecut. A fost un model de cinste și omenie, deosebit de respectuos și manierat, un exemplu demn de urmat.

Scriu aceste rânduri cu dorința de a nu-l uita și mai ales cu dorința ca generațiile viitoare să știe cine a fost cel care a introdus curentul electric în Novaci, cel care aproape 40 de ani a condus destinele Uzinei Electrice Novaci până la pensionare în 1988.

Pe 13 octombrie ar fi împlinit 96 de ani. Amintirea dânsului va dăinui mereu.

Constantin DĂRVĂREANU

COBORÂREA TURMELOR DE LA MUNTE

Așezat pe unul din scaunele din piatră de la Masa Dacilor din Plăieț, urmăresc, așa cum se întâmplă în fiecare toamnă, coborârea turmelor de la munte. Este un spectacol mirific și fără să vreau gândul mă poartă spre timpurile străvechi. Creșterea animalelor a fost ocupația de bază a locuitorilor de la poalele munților noștri de cel puțin 5-6000 de ani. Pe atunci își ziceau carpați, apoi s-au numit daci iar acum își zic ciobani români. Spectacolul coborârii turmelor este așadar un prilej de întâlnire tainică a noastră cu strămoșii îndepărtați.

Spre deosebire de multe alte ocupații ale omului, păstoritul este poate cel mai legat de natură, de succesiunea anotimpurilor, de semnele cerului. Îmi aduc aminte că pe vremea copilăriei, când eram cu oile la munte, pe la mijlocul lui septembrie tata se tot uita la niște semne făcute pe vechile bârne ale stânei, apoi spunea că a venit vremea coborâtului. Mai târziu aveam să aflăm că acele semne indicau „plecarea soarelui la vale”, respectiv coborârea spre sud a acestuia și intrarea în anotimpul toamnei. Desigur, erau multe alte semne că turmele trebuie să plece „la vale o dată cu Sfântul Soare”: frig din ce în ce mai pronunțat noaptea, îngălbenirea ierburilor și mai ales atacul disperat al urșilor și lupilor asupra oilor, vacilor, porcilor sau cailor. La

aceasta se adăuga acea liniște sfâșietoare munților și văilor, pe unde doar Negraica mai țipa a pustiu din când în când.

Coborârea turmelor spre dealuri și șesuri este o parte importantă a transumanței. Cercetătorii comportamentului animalelor ne spun că omul ar fi învățat de la sălbăticiuni că trebuie să își ducă turmele spre locuri mai blânde pentru iernat. Aici nu este vorba doar despre plecarea păsărilor călătoare, ci și a mistreților, a căprioarelor sau a veverițelor care coboară spre sate, unde vor putea trece mai ușor peste urgiile iernii. Pen-

tru păstori coborârea turmelor are importanță deosebită. Acum în toamnă se pun bazele rezultatului din anul viitor. De aceea bătrânii spuneau că îngrijirea vitelor în acest sezon, este de cea mai mare importanță. În funcție de calitatea îngrijirii făcute acum va fi și producția de miei, supraviețuirea tuturor animalelor peste iarnă sau menținerea acestora într-o stare de sănătate bună, capabile să asigure un belșug de produse ale stânei.

Toamna este și momentul când se face bilanțul rezultatelor muncii de peste an. De aceea momentul coborâtului oilor, a vacilor și a altor animale de la munte, a fost sublimat în forme culturale diverse, cum sunt Festivalul Tocanului de la Novaci, Coborârea Oilor de la Baia de Fier sau Răvășitul Oilor în Jina, Pianu sau alte localități de peste munți. Mesajele profunde ale acestor sublimări ne spun că numai prin munca temeinică de zi și noapte la stână se pot obține rezultate bune aici în creierul munților. În multe părți coborârea oilor de la munte a însemnat răvășitul, respectiv împărțirea turmei prin alegerea oilor diferiților proprietari care urmau să le ierneze la ei acasă sau în altă parte. În zona noastră, a Novaciului, un astfel de moment este dispărut, se pare, de peste 30 de ani.

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

Pag. 8

ELENA VLAICU – ȘI LA 90 DE ANI, DORUL DE MUNȚI A RĂMAS LA FEL CA ÎN TINEREȚE

Constantin DĂRVĂREANU

Am primit zilele trecute o scrisoare impresionantă de la o fostă băciță novăceană, trecută de 90 de ani: VLAICU ELENA. S-a născut la Novaci, la 3 iulie 1930.

72 de ani și-a dedicat viața păstoritului, creșterii animalelor de care nu s-a putut despărți atâta timp cât au ținut-o puterile, chiar și după moartea soțului Aurel, plecat la ceruri în urmă cu 40 de ani.

Nevoită să poarte hainele văduviei atâția ani, și-a stâmpărat necazurile în urma mioarelor dragi pe cărările munților, rămânându-i amintiri dintre cele mai scumpe. Între ele, bucuria creșterii celor patru copii și îngrijirea celor 7 nepoți și 13 strănepoți, legănându-i pe fiecare în parte.

La împlinirea celor 90 de ani, Leana Vlaicu s-a gândit că ar fi bine să aștearnă pe hârtie câteva dintre trăirile sale în munții în care a mers vară de vară cu oile. Sunt însemnări

simple, sincere și emoționante. Leana Vlaicu a înșirat și câteva dintre cântecele pe care le doineau băcițele și bacii seara în jurului focului ori la vestitele nedei ale munților, cântece pe care le voi reproduce mai jos. Un lucru m-a impresionat foarte tare: la împlinirea celor 90 de ani, copiii și nepoții au dus-o în muntele Picioru Tâmpei, la stâna fiului ei, Ionică, unde au sărbătorit-o cu balmoși și tradiționalul tort, cu gustoasele noastre produse de stână. A fost o mare surpriză pentru fosta băciță Leana Vlaicu să fie sărbătorită acolo unde și-a trăit cei mai frumoși ani ai vieții, motiv pentru care a mulțumit copiilor și nepoților pentru bucuria ce i-au făcut-o, rugându-se Lui Dumnezeu să le dea tuturor anii ei și mai bine, ani care să fie buni, frumoși și cu multă sănătate la toți.

VLAICU ELENA – CÂNTECE DE CIOBĂNIE

Săracă copilărie

(adaptare după o veche doină populară)

Săracă copilărie
A fost și n-o să mai fie
C-am fost tânără copilă
Acum sunt Mamă Bătrână.
Am fost băciță la munte
Mulgeam oile cornute.
Sărace, oițele mele,
Greu m-am despărțit de ele.
Lânile le-or cerni
Și pe mine m-or dori,
Dară timpul a trecut
Și eu am îmbătrânit.
Săracă tinerețea mea
Nu știu ce am făcut cu ea,
Că oile nu au băut-o,
Nici la târg nu am vândut-o.

Tot am vrut și-acum aș vrea
Să opresc tinerețea mea.
Am cercat și n-am putut,
Am lăsat-o de-a trecut.
Aș da bani și-aș cheltui,
Fată tânără, de-aș mai fi,
Aș da lumea asta toată
Să mai fiu tânără fată.
Stâna mea, îți spun adio,
Pruncia, n-oi mai întâlni-o,
Munților, lună argintie,
Rămas bun copilărie.

Săraci brazi-ncetinați

Săraci brazi-ncetinați
La ce foc vă legănați?
Cum să nu ne legănăm
Că noi singuri rămânem.
Rămân stâni fără stăpâni
Strunguțe fără oițe
Scaune fără băcițe.
Vai, săracă, stâna mea
Cine o mai mătura,
Turtureaua cu coada,
Sturzu cu aripioara.

De-aș trăi ca bradu-n munte

De-aș trăi ca bradu-n munte
N-aș avea supărări multe
Dar trăiesc ca plopul-n vale
Tot cu dor și supărare.

Măicuță, când m-ai născut,
Tare bine ți-a părut
Te-ai rugat la Dumnezeu
Să-mi dea norocul meu.

Ai umblat cât ai umblat
Și Dumnezeu mi l-a dat,
Dar trecând pe-o punte-naltă
Mi-a scăpat norocul-naltă.

Sărac, norocul meu
L-au băut boii-n părau,
Nu știu boii l-au băut
Ori eu noroc n-am avut.

Am umblat din loc în loc,
Am semănat busuioc
Și n-a răsărit deloc,
Ori eu nu mai am noroc.

De știam că n-am noroc
M-aruncam de mică-n foc,
M-aruncam în foc să ard
De necazul care-l trag,
Dar Dumnezeu mă păzește,
De rele mă ocrotește.

COBORÂREA TURMELOR DE LA MUNTE

Urmare din pag. 7

Turmele de oi sau cirezile de vaci aparțin doar unui proprietar sau unei familii și rare sunt cazurile când există și câteva oi sau vaci ale unor vecini sau prieteni care au fost trimise la munte. Aceasta înseamnă că vechea gospodărie patriarhală, unde se producea aproape totul pentru hrană și îmbrăcăminte, a dispărut, locul fiind luat de ceva care nu știm bine ce este: familie de salariați, dar nu sunt locuri de muncă; familie de băjenii, cum spuneau cronicile bătrâne, adică de oameni plecați peste mări și țări la muncă.

Acum, la vremea Coborâtului, ni se reamintește parcă încă odată că există de fapt 2 anotimpuri în creșterea oilor: cel friguros și cel călduros. Sute de ani pe aici pe la noi ciobănitul era unul de vară, de la Sf. Gheorghe (23 aprilie) la Sf. Dumitru (26 octombrie) și de iarnă, respectiv de la Sf. Dumitru la Sf. Gheorghe. Aici ar trebui să facem mențiunea că în acele sute de ani

calendarul era mai întârziat, adică timpul era mutat mai încolo cu 14 zile. Ca atare, Sf. Gheorghe cădea cam pe actualul 7 mai iar Sf. Dumitru pe actualul 9 noiembrie, când adesea și ninge.

În zilele noastre creșterea vitelor a suferit schimbări profunde. Locul marilor întinderi de teren a fost luat de parcelarea proprietăților, ceea ce a lovit grav transhumanța. Drumurile au fost modernizate și s-a produs explozia de autoturisme și camioane grele, turmele nemaivădând voie pe majoritatea șoselelor. În Europa doar spaniolii au păstrat și au modernizat un fel de magistrală pe care coboară oile de la munte pentru a putea ajunge la șes sau țărnuțul mării în vederea bunei iernări. Astăzi, deși s-a pierdut mult din importanța și valoarea economică și culturală a coborâtului turmelor, aceasta face parte din arhetipurile prezente în cultura și civilizația poporului român. O astfel de idee se desprinde din mulțimea versurilor, cântecelor și mai ales

a doinelor, al despărțirii de munți, de strungă, de cei lângă care ți-ai petrecut viața pe parcursul întregii veri. Sunt impresionante de pildă versuri prin care se adresează rugăminte către Sf. Mărie de a opri timpul și de a nu lăsa toamna să vină. La fel de zguduitoare este și prezentarea momentului coborârii în versuri ca: *Rămân stâni fără stăpâni/Strunghițe fără oițe...*

Rămânerea stânelor fără stăpâni și a *strunghițelor* fără oițe pare a căpăta în prezent o nouă semnificație. Oieritul este din ce în ce mai greu de desfășurat și multe foste stâne au rămas pustii; *strunghițele* la care s-au muls secole de-a rândul sute și sute de oi, au rămas și ele pustii pentru că produsele stânei sunt înlocuite cu surrogate din ulei de palmier sau pentru că azi este foarte greu să găsești tineri care să își dorească să mai fie ciobani. Vedem cum și pe acest palier al existenței noastre ancestrale mult lăudații stăpâni de azi lovesc puternic civilizația noastră străveche.

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.

Alina ȚICU, redactor

Cristian GRECOIU, redactor

Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com

Publicație lunară tipărită cu sprijinul
Primăriei și Consiliului Local Novaci
și al obștilor de moșneni din Novaci,
Pociovaliștea și Cernădia

Pre-press & print:

S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.
Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20
Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343
E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:
RODICA TEIȘI